

Ekonomikas zinātņu doktore, Dr. oec. **Ineta Geipele**
 Ekonomikas zinātņu doktors, Dr. oec. **Jānis Vanags**
 MBA **Georgs Mote**

e-pasta adrese	georgs.mote@gmail.com	vanags.janis@gmail.com	ineta.geipele@rtu.lv
Augstskolas (universitātes), kurās iegūta izglītība, akadēmiskie un zinātniskie grādi		Rīgas Tehniskā universitāte	
Valsts, kurā zinātnieks strādā	Latvija	Latvija	Latvija
Darba vieta un amats	Rīgas Tehniskā universitāte, Inženierekonomikas un vadības fakultāte, Būvuzņēmējdarbības un nekustamā īpašuma ekonomikas institūts, docents	Rīgas Tehniskā universitāte, Inženierekonomikas un vadības fakultāte, Būvuzņēmējdarbības un nekustamā īpašuma ekonomikas institūts, asociētais profesors	Rīgas Tehniskā universitāte, profesore Inženierekonomikas un vadības fakultāte, Būvuzņēmējdarbības un nekustamā īpašuma ekonomikas institūts, direktore, Būvuzņēmējdarbības un nekustamā īpašuma ekonomikas un vadīšanas katedra. katedras vadītāja
Galvenie pētniecības virzieni	Ieinteresēto pušu pirmskognitīvās reakcijas novērtēšana uzņēmējdarbības vadīšanā	Valsts ekonomika, inženierekonomika, būvuzņēmējdarbība un nekustamā īpašuma ekonomika, mikroekonomiskie un makroekonomiskie procesi, nekustamā īpašuma pārvaldība, ilgtspējīga attīstība	Vadībzinātne; Uzņēmējdarbības vadība; Uzņēmējdarbības vides ilgtspējīga attīstība; Būvniecības un nekustamā īpašuma ekonomika, vadīšana, projektu vadīšana, stratēģiskā pārvaldība
Publikāciju kopskaits		21	
Inetas Geipeles ievērojamākās publikācijas skatīt 10. lpp. Jāņa Vanaga ievērojamākās publikācijas skatīt 16. lpp.			

G. Mote, J. Vanags, I. Geipele

Pirmskognitīvās reakcijas novērtēšana kā ilgtspējīgas attīstības elements uzņēmējdarbības stratēģiskā vadīšanā

Pirmskognitīvā reakcija, ilgtspējīga attīstība, uzņēmējdarbība, stratēģiskā vadīšana, ieinteresētās puses.

Mūsdienās uzņēmējdarbības vidē notiek straujas un pretrunīgi vērtētās pārmaiņas. Kaut arī iepriekšējo ekonomisko krīžu pamatā bija neierobežotas cilvēku uzvedības negatīvas izpausmes – alkatība, egoisms un īstermiņa vērtību prevalēšana par ilgtspējīgas attīstības vērtībām, tās tika mazinātas ar uzņēmējdarbības dažādo aspektu efektivitātes (angl. – efficiency) paaugstināšanu.

Efektivitātes jēdziens uzņēmējdarbības vadīšanas teorijas izpratnē sastāv no vairākiem parametriem, kurus saista kopējais princips: „darīt lietas pareizi”, ar minimāli iespējamu uzņēmuma rīcībā esošo resursu patēriņu un maksimāli iespējamu atdevi. Līdz ar neapstrīdamu vispārējo sabiedrības progresu uzņēmumu darbības efektivitātes izaugsmē arvien skaidrāk sāk parādīties ekonomikas zinātnē labi zināmā krītošā ražīguma likuma efekts. Sasniedzot zināmu efektivitātes līmeni, atdeve no efektivitātes uzlabošanā ieguldītajiem resursiem sāk strauji samazināties, līdz atdeve no efektivitātes paaugstināšanas kļūst mazāka salīdzinājumā ar resursiem, kas iztērēti efektivitātes paaugstināšanai.

Jaunākie pētījumi un vadības zinātnes redzamākie teorētiski redz izeju no radušās situācijas jaunā vadīšanas principa izstrādē, kura ietvaros konkurētspējīgo priekšrocību panākšana ir saistīta ar visu ieinteresēto pušu (angl. – stakeholders) interešu sabalansēšanu un galvenā akcenta pārvešanu uz uzņēmējdarbības lietderības (angl. – effectiveness) paaugstināšanu. Lietderību uzņēmējdarbības vadīšanas teorijas izpratnē raksturo vairāki parametri, kurus saista kopējais princips: „darīt pareizās lietas”.

Autoru izstrādāta konceptuālā metode ieinteresēto pušu pirmskognitīvās reakcijas novērtēšanai integrē sevī ieinteresēto pušu interešu sabalansēšanas un uzņēmējdarbības lietderības paaugstināšanas elementus.

Saskaņā ar jaunākajiem pētījumiem lēmumu pieņemšanas jomā pirmskognitīvā reakcija nosaka lēmumu pieņemšanas ietvaru (angl. – frame), kurā kognitīvā procesa rezultātā tiek pieņemts lēmums darbību īstenošanai. Lēmumu pieņemšanas ietvars var būt pozitīvs, negatīvs, neitrāls vai šo attieksmju gradācija. Svarīgi, ka pirmskognitīvu reakciju ir ļoti grūti izmainīt, tā veido t.s. „pirmo jeb sākotnējo iespaidu”.

Ieinteresēto pušu pirmskognitīvās reakcijas novērtēšanu var uzskatīt kā vienu \ no svarīgākajiem uzņēmējdarbības stratēģiskās vadīšanās elementiem. Šāda novērtējuma rezultāta izmantošana uzņēmumam dod iespēju no vairākām alternatīvām izvēlēties to, kuras implementācija izraisīs ieinteresēto pušu pozitīvo reakciju vai iespējami mazāko pretestību. Ieinteresēto pušu pirmskognitīvā reakcijas novērtēšana ir tieši saistīta ar uzņēmuma darbības lietderības un līdz ar to konkurētspējas paaugstināšanu.